

Мезенцева Н.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та менеджменту,
Криворізький факультет Запорізького національного університету

Вінниченко Т.Л.

магістр,
Запорізький національний університет

Левченко Т.В.

магістр,
Запорізький національний університет

Mezenceva Nadezhda

Kryvyi Rih Faculty of Zaporizhzhia National University

Vinnichenko Tatyana, Levchenko Tatyana

Zaporizhzhya National University

СУЧАСНІ ДЕФІНІЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні практично в кожній праці з теорії бухгалтерського обліку і контролю висвітлюються питання інвентаризації. При цьому поняття «інвентаризація» кожен автор формулює по-різному, а звідси, й різний підхід до практики проведення інвентаризації. Сьогодні немає таких науковців, які б не визнавали процес проведення інвентаризації, проте єдності думок стосовно її різних нюансів все ж таки бракує. Більшість авторів повторює давно відомі істини, не враховує сучасний стан розвитку економіки. У роботі розглянуто поняття інвентаризації та розроблено заходи щодо вдосконалення системи дефініцій для забезпечення достатньої інформаційної бази управління діяльністю підприємства. Охарактеризовано необхідність розширення критеріїв класифікації інвентаризації, що дає змогу ширше зрозуміти і вивчити саме поняття інвентаризації.

Ключові слова: дефініція, інформація, розрахунки, інвентаризація, майно, заборгованість, класифікація.

Постановка проблеми. Зростання вимог до підвищення ефективності інвентаризації з метою поліпшення управління та контролю в нових умовах господарювання зумовлює необхідність наукового дослідження даної проблеми. Недосконалість чинних нормативних актів, які регламентують інвентаризаційну діяльність та невідповідність практики інвентаризаційної роботи вимогам підвищення ефективності використання майна господарюючого суб'єкта, забезпечення його збереження зумовлює актуальність дослідження організації інвентаризаційної роботи, дефініції інвентаризації та вдосконалення її класифікації. Показники, які характеризують стан інвентаризаційної роботи, визначають основні відповідні завдання політики управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання інвентаризації як методу обліку та елементу контролю у своїх працях розглядали професори Н.Г. Белов, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, М.І. Карауш, Л.М. Крамаровський, М.В. Кужельний, П.П. Німчинов, В.К. Радостовець, Ю.С. Цал-Цалко, М.Я. Штейнман та ін. Окремі питання інвентаризаційної діяльності дослі-

джували багато вчених радянської доби. Значення інвентаризації в процесі планування інвентаризаційної роботи розглядав професор Ю.Я. Литвін, порядок відображення результатів інвентаризації в обліку – професори Г.І. Грінман, І.А. Ламікін, М.З. Пізенгольд. Усе це вплинуло на рівень розроблення окремих теоретичних і практичних аспектів інвентаризаційної роботи та відображення її результатів у бухгалтерському обліку та контролю стану інвентаризації на підприємстві.

Якість, своєчасність і повнота здійснення на підприємствах інвентаризаційної діяльності багато в чому залежать від правильного розуміння її суті, визначення об'єктів та застосування принципів. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин необхідність проведення інвентаризації для господарюючих суб'єктів не зникла, а, навпаки, суттєво зросла. Інвентаризація сьогодні – це організаційна форма контролю, яка використовується для виявлення та оцінки фактичного майнового стану підприємства, підвищення ефективності використання ним ресурсів, контролю над роботою матеріально відповідальних осіб, а також виявлення порушень в організації обліку активів і зобов'язань,

причин, які зумовлюють відхилення від облікових даних, і встановлення винних осіб. У системі бухгалтерського обліку інвентаризація є обов'язковим, важливим, суттєвим і необхідним елементом його методу. Інвентаризації як елементу методу обліку властиві певна самостійність і незалежність від інших елементів. В обліковому циклі інвентаризація передуює складання балансу і звітності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є вивчення теоретичних і практичних аспектів сутності, характеристики і класифікації інвентаризації, розроблення заходів щодо вдосконалювання системи дефініцій, забезпечення достатньої інформаційної бази для забезпечення умов збереження майна підприємства.

Виклад основного матеріалу. Як показав аналіз наукової, довідкової та навчальної літератури, між науковцями та фахівцями в економіці, фінансах і бухгалтерському обліку не має єдності та однозначності щодо розуміння поняття «інвентаризація», кожен автор формулює по-різному, а звідси, й різний підхід до практики проведення інвентаризації. Якість здійснення на підприємствах інвентаризаційної роботи багато в чому залежить від правильного розуміння її суті та класифікації.

Інвентаризація – це не що інше, як засіб встановлення істини в даних бухгалтерського обліку – так стверджують ще історичні джерела. Первинні документи містять інформацію про факти господарського життя, що відбулися. Проте бухгалтер відокремлений від цих фактів бар'єром первинної документації. Інвентаризація дає йому змогу перевірити правильність і повноту відображення в бухгалтерському обліку фактів господарського життя (чи всі господарські операції оформлені відповідними документами і відображені в бухгалтерському обліку), а також внести необхідні уточнення і виправлення [10, с. 32].

Поняття «інвентаризація» означає знаходити, відкривати, дізнаватися, інвентар, опис майна, сукупність матеріальних цінностей, що належать підприємству. Опис майна підприємства раніше називали інвентарем, а дії з її складання – інвентаризацією [6, с. 317].

У Тлумачному словнику російської мови за редакцією професора Д.Н. Ушакова інвентаризація трактується як складання детального опису майна господарства, установи або підприємства [9, с. 215], а в Енциклопедичному словнику – як виявлення і перевірка наявності та стану майна шляхом підрахунку, опису, зважування, взаємної зв'язки і т. п. [11, с. 512].

Першоосною появи в системі бухгалтерського обліку інвентаризації, на думку білоруських науковців, є погрішності сальдо на рахунках бухгалтерського обліку, визначених без застосування інвентаризації, адже лише за допомогою інвентаризації виявляють зміни господарських засобів, які викликають розбіжності між даними поточного обліку і дійсною наявністю господарських засобів, джерел їх формування [5, с. 36]. Із цим можна погодитися, коли така інвентаризація проводиться в ході аудиту з підтвердження досто-

вірності звітності. А в решті випадків це досить вузьке трактування інвентаризації.

Водночас О.В. Дудкевич розглядає поняття інвентаризації з погляду власника, оскільки для нього інвентаризація – це ефективний інструмент контролю над відповідністю фактичної наявності активів даним, відображеним у фінансовій звітності (особливо на торговельних підприємствах, де основна частка активів зосереджена в товарах) [4, с. 88].

На думку М. Дем'яненко та В.В. Чудовець, інвентаризація являє собою певну послідовність практичних дій із документального підтвердження наявності, стану і оцінки майна та зобов'язань організації з метою забезпечення достовірності даних обліку і звітності. Вона сприяє реалізації контрольної функції обліку, дає змогу виявити випадки необґрунтованого зменшення капіталу господарюючого суб'єкта, вкладеного в різні види майна (активів) [3, с. 288]. Така позиція відома давно. Інвентаризація є не тільки вимогою науки і закону, вона є простою необхідністю орієнтуватися у своїх справах, – писав ще в 1912 р. О.О. Бауер [8, с. 35]. Інвентаризація, на його думку, становить частину бухгалтерії, тому її виникнення знаходиться у тісному взаємозв'язку з виникненням самої бухгалтерії. Будь-яка людина, яка починає якесь господарство, торгівлю тощо, передусім повинна скласти опис своїх боргів і вимог, інакше вона не зможе знати, що в неї є і що вона винна іншим. Це все правильно. Але слід урахувати сьогоденний етап розвитку економіки у світі.

Не можна забувати, що інвентаризація є обов'язковим елементом методу бухгалтерського обліку і самостійною економічною категорією. Вона відіграє досить важливу роль у господарському контролі, будучи його основним із багатьох методів. А це означає, що через інвентаризацію захищаються інтереси держави, власника та працюючих. Ось що головне, чого не розуміють сучасні дослідники цієї проблеми. Інвентаризація в новій економіці має іншу сутність, яку слід було б вивчити в інтересах подальшого розвитку науки про господарський контроль.

Відомо, що кожна економічна категорія може мати свої власні предмети, об'єкти та суб'єкти, етапи, методи, прийоми, процедури, принципи, порядок, техніку та технологію здійснення (виконання). На нашу думку, це ті проблеми, які слід вирішувати науковцям сьогодні. Від нерозуміння теоретичних проблем інвентаризації, її сутності страждають теорія й практика обліку і контролю. Розвиток науки про господарський контроль не відповідає збільшеним вимогам суспільної практики і наукового пізнання процесу, процедур та технології проведення інвентаризації.

Необхідно підкреслити, що у теорії контролю за останні роки вже накопичений значний аналітичний матеріал, що дає змогу розглядати завдання синтезу знань про інвентаризацію на рівні теперішніх вимог як найближче її практичне застосування. Перешкодою до вирішення цієї проблеми є, мабуть, не стільки нестача фактичного матеріалу, який необхідно привести в рух

і поставити в логічний зв'язок з іншими методами контролю, скільки слабка розробленість загальної концепції сучасних функцій знання про інвентаризацію, методології розроблення економічних понять контролю й організації його систем.

Нами вивчено декілька різних літературних джерел, в яких є визначення «інвентаризація». Найбільша кількість авторів вважає, що інвентаризація – це перевірка майна в натурі. У принципі із цим можна погодитися, адже шляхом інвентаризації дійсно встановлюється фактична наявність майна в натурі на певну дату. Але тут поза увагою автори залишають стан збереження майна, його якість; крім того, а хто ж контролює стан розрахунків та інші зобов'язання, правильність визначення та фактичну наявність розміру статутного капіталу? Це основний недолік наведених визначень терміна «інвентаризація».

Окремі автори вважають інвентаризацію способом перевірки майна відповідності даним обліку. Таке визначення досить близьке до попереднього і має ті ж самі недоліки, адже інвентаризація дійсно проводиться для того, щоб співставити фактичну наявність майна та зобов'язань із даними бухгалтерського обліку. У цьому її сенс. В іншому разі вона нікому не потрібна (крім визначення залишків незавершеного виробництва).

Також деякі науковці вважають, що інвентаризація – це перевірка і документальне підтвердження фактичної наявності майна та зобов'язань. Безумовно, на підприємстві можуть бути випадки наявності майна, яке не оформлене належними документами. Але це виняток, а тому не можна вважати, що це становить сутність інвентаризації, на яку затрачаються значні кошти та людські ресурси.

На нашу думку, найбільш повним визначенням сутності інвентаризації є таке: інвентаризація – це елемент методу бухгалтерського обліку та метод контролю, який здійснюється згідно з установленим суб'єктом господарювання порядком для перевірки в натурі наявності та стану збереження майна власника, зобов'язань та капіталу, підтвердження достовірності звітності, звірення фактичних даних із даними обліку для виявлення відхилень та відшкодування заподіяної підприємству шкоди.

У цьому визначенні підкреслюється: інвентаризація є елементом методу обліку і методом контролю; інвентаризація є способом перевірки фактичної наявності та стану збереження майна власника; виявлення будь-яких відхилень розміру в складі ресурсів, включаючи незавершене виробництво; списання природного убутку; розміру стану розрахунків та наявності реальної суми статутного капіталу; відшкодування заподіяної шкоди. Таке визначення найбільш правильно відображає основне призначення інвентаризації, розкриває її об'єктивну необхідність, підвищує вимоги до теоретичного розроблення і практичного застосування її як елементу методу обліку і методу контролю.

Як бачимо, у визначенні поняття «інвентаризація» закладено науковий, практичний, економічний та облі-

ково-правовий аспекти, що дає підстави розглядати її як економічну категорію.

Облік, організований на науковій основі, надає можливість систематично стежити за господарським життям підприємства і своєчасно сигналізувати як про здорові тенденції, так і про явища негативного порядку. Але все-таки абсолютно точної картини ні поточний облік, ні складена на основі його даних звітність не гарантують. Відбувається це з причин, як правило, які не залежать від організації обліку.

Завдяки інвентаризації здійснюється оперативний контроль над станом складського обліку і звітності матеріально відповідальних осіб, дотриманням правил організації матеріально відповідальності й умов збереження майна. Раптовість інвентаризації вносить порядок у роботу матеріально відповідальних осіб, зобов'язує їх до своєчасного і правильного оформлення документації, підвищує відповідальність, тримає їх у постійному очікуванні необхідності відзвітувати, що певною мірою запобігає зловживанням.

Для підвищення ефективності результатів інвентаризацій на підприємствах Є.В. Калогою розроблено і подано класифікаційну модель інвентаризацій залежно від її суб'єктів (рис. 1).

На її думку, вищими в системі суб'єктів є інвентаризації, що організовуються і проводяться вищими органами. Такі інвентаризації називаються зовнішніми. Безпосередньо на підприємствах суб'єктами інвентаризації є керівник або його заступник, головний бухгалтер або керівник обліково-контрольної групи, відповідні начальники структурних підрозділів (служб). Такі інвентаризації варто вважати внутрішньогосподарськими. Безпосередньо на об'єктах збереження цінностей здійснюються внутрішні інвентаризації. Проводять їх відповідні фахівці в особі представника керівника підприємства, що призначив інвентаризацію, технологів, економістів, працівників бухгалтерських служб, ревізорів (інвентаризаторів). У цьому разі кожен суб'єкт інвентаризації виконує визначені функції, розподіл яких регламентується відповідними правилами.

У зв'язку з розширенням демократичних принципів одержали розвиток суспільно-масові інвентаризації. Вони можуть бути як повними, так і частковими і спрямовуються на забезпечення збереження цінностей на об'єктах та правильного їх використання. Вивчення наукових джерел із бухгалтерського обліку, контролю і ревізії дає змогу зробити висновок про те, що практично всі автори сходяться на думці, що всі інвентаризації є плановими (обов'язковими). Саме по собі зрозуміло, що інвентаризації повинні проводитися раптово, тому в планах конкретні дати проведення інвентаризації зазначати не слід [7, с. 119].

Поряд із плановими (обов'язковими) інвентаризаціями виникає необхідність у проведенні позапланових. У процесі ревізій підприємств вони здійснюються з ініціативи ревізорів. В інших випадках позапланові інвентаризації можуть проводитися за зміни матері-

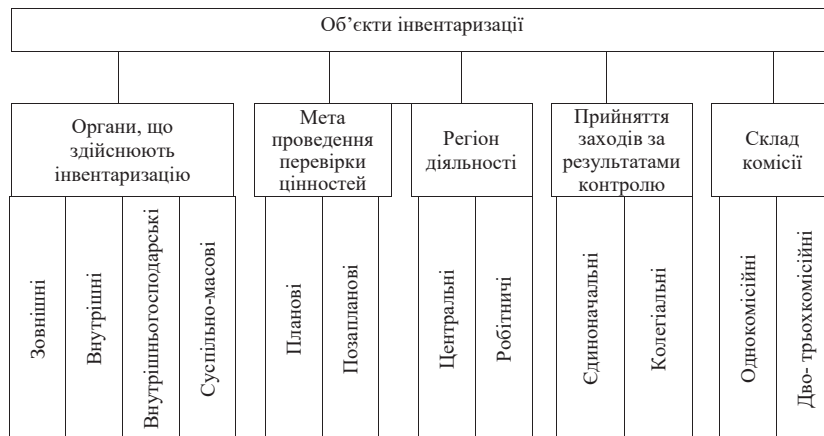

Рис. 1. Класифікаційна модель інвентаризацій залежно від суб'єктів контролю за поданням Є.В. Калюги [5]

ально відповідальних осіб, після стихійних лих та у разі виникнення інших непередбачених обставин.

Необхідні інвентаризації залежно від причин, що їх породжують, поділяються на повторні і додаткові.

Під час проведення інвентаризації активів і зобов'язань слід, на думку Є.В. Калюги, розрізняти: матеріальну інвентаризацію, інвентаризацію первинних документів і безпосередньо бухгалтерську (книжкову) інвентаризацію [5, с. 36].

Під матеріальною інвентаризацією необхідно розуміти таку інвентаризацію, за якої майнові об'єкти спостерігаються особою, що складає опис візуально, а їх кількість визначається через облік, вимірювання, зважування або, у виняткових випадках, шляхом оцінки. Огляд потрібен для того, щоб до інвентаризаційного опису потрапили тільки ті майнові об'єкти, що дійсно є в наявності і, відповідно, можливі тільки для матеріальних майнових об'єктів. Під час проведення матеріальної інвентаризації особливу увагу слід звернути на стан майнових об'єктів і можливість їх подальшого використання за призначенням. У разі коли таке неможливо або можливо з деякими обмеженнями, то всі суттєві недоліки потрібно відображати в інвентаризаційній відомості.

Нематеріальні активи, патенти, дебіторська заборгованість і зобов'язання повинні підтверджуватися відповідними первинними документами, що і встановлює інвентаризація первинних документів. Під документами слід розуміти не тільки документи, що безпосередньо відображають операції на рахунках бухгалтерського обліку, а й акти, свідоцтва, посвідчення, виписки тощо. Для більшої достовірності інвентаризація первинних документів доповнюється підтвердженням дебетового або кредитового сальдо з боку контрагента. При цьому їм слід надсилати письмові повідомлення з проханням підтвердити розмір заборгованості або зобов'язання, а також з'ясувати, чи відображені й як у бухгалтерському обліку конкретні контракти.

Під час бухгалтерської інвентаризації слід перевірити і стан дотримання Плану рахунків підприємства. Зауважимо, що кожного із зазначених видів переви-

рок окремо недостатньо для проведення інвентаризації залишків лише за одним рахунком бухгалтерського обліку. Наприклад, під час інвентаризації залишків цінностей, які обліковуються на рахунку 201 «Сировина й матеріали», використовують матеріальну перевірку наявних запасів і документальну – матеріалів, переданих для переробки на сторону. Під час інвентаризації виявляються також залежалі, які не користуються попитом, і неповноцінні матеріали, що дає можливість ужити відповідних заходів для їх реалізації і прискорення оборотності. Інвентаризація встановлює розміри матеріальних втрат:

бою, псування, природного убутку тощо. Поряд із цим інвентаризацією забезпечуються фактична перевірка умов збереження цінностей, порядок їх отримання і використання та організація натурального обліку на складах. Таким чином, інвентаризація виконує не стільки бухгалтерські процедури, скільки процедури господарського контролю над збереженням власності на підприємствах. У процесі проведення ревізій на підприємствах за допомогою інвентаризації матеріальних цінностей і коштів не лише перевіряється їх фактична наявність і зіставлення з даними бухгалтерського обліку, а й визначаються розміри нестач, розкрадань, утрат матеріальних цінностей [5, с. 38].

Слід зазначити, що не лише в питаннях визначення змісту інвентаризації у відомих науковців є розбіжності. Це ж стосується й питання класифікації інвентаризацій.

На підставі критичного вивчення економічної літератури і практики проведення інвентаризації матеріальних цінностей і коштів вважаємо за доцільне уточнити діючу класифікацію інвентаризацій. На нашу думку, класифікація має велике значення для подальшого розвитку теорії господарського контролю й удосконалення практики проведення інвентаризацій у процесі ревізій на підприємствах. В основу класифікації інвентаризації цінностей повинні бути покладені такі критерії: її зміст і функції, об'єкти та методи перевірки активів і зобов'язань. Залежно від їх охоплення перевіркою, належності підприємства, мети і послідовності, суб'єкта і використання даних, ступеня охоплення і видів носіїв інформації, способів проведення і здійснення контролю, періодичності проведення і способу обробки матеріалів класифікуємо інвентаризації на такі види: повні, часткові, суцільні; майно на підприємстві та поза його межами; вступні, поточні; під час передачі цінностей, формажорних обставин і ліквідаційні; від об'єкта до регістру і від регістру до об'єкта; з ініціативи власника та зовнішніх органів; інформативні і доказові; суцільні і вибіркові; усні, письмові і механічні; призначені і раптові; повні і контрольні; перманентні (безупинні),

періодичні і без припинення складських операцій; ручні й автоматизовані.

Отже, пропонуємо всі сукупності класифікацій інвентаризацій узагальнити в табл. 1.

Таким чином, розширення критеріїв класифікації інвентаризацій дає змогу ширше зрозуміти і вивчити саме поняття інвентаризації, більш досконало підходити до методики проведення інвентаризацій як обліковими працівниками підприємства (установи), так і контролюючими органами.

Висновки. Уважаємо, поняття «інвентаризація» доцільно розглядати з урахуванням впливу на облікове відображення господарських операцій економічного, податкового та управлінського підходів до трактування сутності досліджуваної дефініції. Однозначне розуміння сутності поняття «інвентаризація» для цілей бухгалтерського обліку здійснено з метою підвищення інформаційного забезпечення управління суб'єктами господа-

рювання. Класифікація інвентаризацій і пояснення їх сутності дасть змогу якнайкраще провести інвентаризацію залежно від мети, яка ставиться щодо її проведення. Такий підхід забезпечує достовірність та зрозумілість інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку, та передбачає врахування інтересів різних користувачів господарської діяльності підприємства. Чим краще поставлена інвентаризаційна робота, тим вище життєздатність системи бухгалтерського обліку, її роль і значення в здійсненні управління та внутрішнього контролю. Інвентаризація дає змогу розробляти і здійснювати заходи, спрямовані на забезпечення збереження майна й економне використання ресурсів, контролювати правильність і доцільність їх придбання та витрачання. За допомогою інвентаризації виявляють і усувають факти безгосподарності та марнотратства, попереджують зайві витрати, виявляють резерви матеріальних ресурсів, уживають заходів щодо їх використання.

Таблиця 1

Зведена таблиця видів інвентаризацій

Вид інвентаризації	Характеристика виду інвентаризації
1	2
За характером проведення	
1. Заплановані	Інвентаризації, що проводяться згідно з планом проведення ревізії.
2. Необхідні	Інвентаризації, що проводяться за ініціативою ревізора в процесі проведення ревізії виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємств за одержаними сигналами про зловживання матеріально-відповідальних осіб та за приписом судово-слідчих органів.
2.1. Повторні	Інвентаризації, що призначаються керівником ревізійної бригади за наявності таких передумов: <ul style="list-style-type: none"> • недотримання принципу раптовості попередньої інвентаризації; • неправильне вимірювання, зважування, застосування нормативних показників, що характеризують кількість та якість цінностей; • у разі пропущення окремих партій матеріалів; • неправильне формування вибірки під час проведення вибіркової інвентаризації; • виявлення фактів приписок, пропусків цінностей або інших зловживань; • погодження матеріально відповідальної особи з висновками раніше проведеної інвентаризації за умови, що незгода мотивується допущеними помилками під час визначення наявності окремих найменувань господарських засобів.
2.2. Додаткові	Інвентаризації, що проводяться за необхідності перевірки додаткових об'єктів проінвентаризованих раніше вибірконим способом.
3. Контрольні	Інвентаризації, що проводяться після прийняття рішення за результатами попередньо проведеної інвентаризації з метою перевірки виконання заходів за результатами минулих інвентаризацій, дотримання умов зберігання майна, повноти його оприбуткування, усунення недоліків у веденні складського обліку, а також під час перевірки компетентності прийнятих на матеріально відповідальну посаду працівників, роботу молодих, недосвідчених працівників, у яких раніше були виявлені факти недостач.
За обсягом охоплення об'єктів	
1. Повні	Інвентаризації, що охоплюють усі види активів, як ті, що належать підприємству, так і прийняті на відповідальне зберігання, в переробку тощо.
2. Часткові	Інвентаризації, які охоплюють окремі види активів підприємства: основні засоби, сировину, матеріали, грошові кошти в касі тощо, та є ефективним і оперативним засобом контролю над рухом майна.
За охопленням матеріально відповідальних осіб	
1. Індивідуальні	Перевірка певного виду майна у однієї матеріально відповідальної особи.
2. Наскрізні	Перевірка конкретних видів майна у всіх матеріально відповідальних осіб підприємства.
За способом проведення	
1. Суцільні	Перевірка всіх без винятку цінностей, що знаходяться під звітот тієї чи іншої матеріально відповідальної особи (бригади) або розрахунків по конкретному балансовому рахунку.
2. Несуцільні	Перевірка лише деяких цінностей у певної матеріально відповідальної особи.
2.1. Цільові	Інвентаризації, причиною проведення яких є наявність сигналів про зловживання матеріально відповідальних осіб, виявлення фактів псування майна тощо.

2.2. Загальні	Інвентаризації найбільш цінних видів майна.
За способом обстеження елементів об'єкта	
1. Інвентаризації основного масиву елементів об'єкта	Перевірка в процесі інвентаризації переважної частини (понад 50%) елементів об'єкта інвентаризації.
2. Монографічні	Інвентаризації найбільш дефіцитних видів виробничих запасів, що користуються підвищеним попитом, а також тих, що тривалий час зберігаються на складах без руху.
3. Вибіркові	Перевірка визначеного ревизором певного переліку елементів об'єкта, сформованого на наукових засадах шляхом випадкової механічної вибірки.
За частотою проведення	
1. Поточні	Інвентаризації, що проводяться для виявлення фактичного витрачання сировини і матеріалів у виробництві, перевірки повноти надходження партій матеріальних цінностей, відповідності діючих норм витрачання сировини і матеріалів на виробництво окремих видів продукції їх фактичному витрачання.
2. Перманентні	Перевірка постійно діючою інвентаризаційною комісією в натурі окремих видів матеріальних цінностей, коли їх залишок є мінімальним.
За часом проведення	
1. Місячні	Інвентаризації, що проводяться з періодичністю у місяць.
2. Квартальні	Інвентаризації, що проводяться з періодичністю у квартал.
3. Піврічні	Інвентаризації, що проводяться з періодичністю у півроку.
4. Щорічні	Інвентаризації, що проводяться з періодичністю у рік.
За органами, що здійснюють інвентаризації.	
1. Зовнішні	Інвентаризації, що організуються і проводяться відповідно вищими органами
2. Внутрішні	Інвентаризації, що організуються і проводяться на об'єктах збереження цінностей, які проводять відповідні фахівці в особі представника керівника підприємства, що призначив інвентаризацію, технологів, економістів, працівників бухгалтерських служб, ревизорів (інвентаризаторів).
3. Внутрішньогосподарські	Інвентаризації, що організуються і проводяться керівником або його заступником, головним бухгалтером або керівником обліково-контрольної групи, відповідними начальниками структурних підрозділів (служб).
4. Суспільно-масові інвентаризації	Інвентаризації, що організуються і проводяться обліковими працівниками і спрямовуються на забезпечення збереження цінностей на об'єктах і правильного їх використання.
За регіоном діяльності	
1. Центральні	Інвентаризації, які здійснюються, як правило, постійно діючими інвентаризаційними комісіями.
2. Робітничі	Інвентаризації, що проводяться на тому або іншому об'єкті збереження цінностей робітничими інвентаризаційними комісіями.
За об'єктами	
1. Матеріальна інвентаризація	Інвентаризація, за якої майнові об'єкти спостерігаються особою, що складає опис візуально, а їх кількість визначається через облік, вимірювання, зважування або у виняткових випадках шляхом оцінки.
2. Інвентаризація первинних документів	Інвентаризація, за якої деякі об'єкти інвентаризації (нематеріальні активи, патенти, дебіторська заборгованість і зобов'язання) підтверджуються відповідними первинними документами.
3. Бухгалтерська (книжкова) інвентаризація	Інвентаризації, за яких слід перевірити стан дотримання Плану рахунків підприємства.
За складом комісії	
1. Однокомісійні	Інвентаризації, які, як правило, проводяться одним складом комісії.
2. Дво-трьохкомісійні	Інвентаризації, що проводяться у складі двох і більше робочих інвентаризаційних комісій.
За прийняттям заходів щодо проведених інвентаризацій	
1. Єдиноначальні	Інвентаризації, результати яких залежно від розміру нестач або розкрадань, пересортиці і причин їх утворення розглядаються безпосередньо самим керівником підприємства.
2. Колегіальні	Інвентаризації, результати яких залежно від розміру нестач або розкрадань, пересортиці і причин їх утворення розглядаються на колегії вищого органу.
За належністю	
1. Інвентаризації майна підприємства	Інвентаризації, за якими контролю підлягає майно, що знаходиться у власності підприємства.
2. Інвентаризації майна поза межами підприємства	Інвентаризації, за якими контролю підлягає майно, що знаходиться поза його межами.
За метою	
1. Вступні	Інвентаризації, що необхідні на початку будь-якої господарської діяльності для логічного її обґрунтування.

2. Поточні	Інвентаризації, що проводяться відповідно до планового графіка; за сигналами (у разі коли адміністрацію повідомляють про неблагополучний стан справ під час збереження і реалізації товарно-матеріальних цінностей); у стихійних лих (пожежі, повені), крадіжок тощо для фіксування втрат цінностей; під час переоцінок цінностей.
3. При передачі цінностей	Інвентаризації, що проводяться зі зміни матеріально відповідальних осіб.
4. Ліквідаційні	Інвентаризації, що пов'язані із закриттям підприємства.
За послідовністю	
1. Інвентаризації від об'єкта до регістру	Інвентаризації, за яких передбачається, що матеріально відповідальна особа не знає, скільки яких цінностей за ним налічується і результати інвентаризації нададуть об'єктивну інформацію про стан справ.
2. Інвентаризації від регістру до об'єкта	Інвентаризації, за яких передбачається, що наперед відомий результат, який потрібно отримати.
За суб'єктом	
1. Інвентаризації з ініціативи власника (адміністраторів)	Інвентаризації, що зумовлені необхідністю підтвердити наявність активів і зобов'язань підприємства.
2. Інвентаризації з ініціативи зовнішніх органів	Інвентаризації, що зумовлені необхідністю проводити у випадках, коли стан підприємства вийшов із-під контролю адміністрації.
За використанням даних	
1. Інформативні	Інвентаризації, які необхідні тільки для підтвердження будь-яких фактів економічного характеру (наприклад, обґрунтованості наданих кредитів тощо).
2. Доказові	Інвентаризації, що застосовуються у разі необхідності обґрунтувати можливість судового позову або для його спростування, тобто мають юридичну мету.
За формою описів залежно від носіїв інформації	
1. Усні	Інвентаризації, за яких інвентаризаційні документи заповнюються на підставі словесної інформації.
2. Письмові	Інвентаризації, що проводяться за допомогою дистанційного зв'язку
3. Механічні	Інвентаризації, що проводяться за допомогою технічних засобів.
За способом проведення	
1. Призначені	Інвентаризації, за яких відповідальні особи наперед знають про час проведення інвентаризації і зобов'язанні ретельно до неї підготуватися.
2. Раптові	Інвентаризації, про час проведення яких заздалегідь не повідомляється, отже, підготуватися до них завчасно неможливо.
За способом обробки матеріалів	
1. Ручні	Інвентаризації, за яких її матеріали оброблюються вручну.
2. Автоматизовані	Інвентаризації, за яких її матеріали оброблюються за допомогою технічних засобів

Список літератури:

1. Бариніна-Зікірова М.В. Роль і місце контролера-ревізора при проведенні інвентаризації. *Фінансовий контроль*. 2001. № 4. С. 34–40.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : навчальний посібник. Житомир : Рута, 2003. 716 с.
3. Дем'яненко М.Я., Чудовець В.В. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2008. 288 с.
4. Дудкевич О.В. Функції інвентаризації та відображення її результатів в обліку. *Економіка АПК*. 2006. № 11. С. 88–93.
5. Калюга Є.В. Деякі аспекти вдосконалення методики проведення інвентаризацій. *Фінансовий контроль*. 2001. № 1. С. 36–38.
6. Криворотенко О.Е. Облік нестач від розкрадань і псування цінностей. *Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів Одеської національної академії харчових технологій*. 2014. № 4. С. 317–318.
7. Кузьмін Д.Л. Інвентаризація як економічна категорія: визнання, значення. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 3(45). С. 119–132.
8. Марченко В. Інвентаризація: відображення пересортиці і нестач. *Дебет-Кредит*. 2009. № 49. С. 35–37.
9. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устинко О.А. Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. Львів : Світ, 2005. Т. 1. 616 с.
10. Пархоменко В. Інвентаризація як інструмент достовірності фінансової звітності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2005. № 1. С. 32–37.
11. Толковий словарь / под ред. проф. Д.Н. Ушакова. Т. 1. Москва : Советская энциклопедия, 1936. 1200 с.

References:

1. Barynina-Zykyrova M.V. (2001). Rol' i mistse kontrolera-revizora pry provedenni inventaryzatsii. [The role and place of the Comptroller-Auditor in the inventory] *Finansovyy kontrol'*, vol. 4, pp. 34–450.
2. Butynets' F.F. (2003). *Bukhhalters'kyj finansovyy oblik: navch. posib.* [Accounting Financial: Educ. tool.], Zhytomyr, PP "Ruta". (in Ukrainian)
3. Dem'ianenko M. Ya. and Chudovets, V.V. (2008). *Inventory in the accounting system: monograph.* [Inventory in the accounting system: a monograph]. Kiev: NAC IAE. (in Ukraine).
4. Dudkevych O.V. (2006). Funktsii inventaryzatsii ta vidobrazhennia ii rezul'tativ v obliku. [Inventory function and display its results in accounting]. *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 88–93.
5. Kaliuha Ye.V. Deiaki (2001). Deiaki aspekty vdoskonalennia metodyky provedennia inventaryzatsij. [Some aspects of improving the inventory methodology]. *Finansovyy kontrol'*, vol. 1, pp. 36–38.
6. Kryvorotenko O.E. (2014). Oblik nestach vid rozkradan' i psuvannia tsinnostej [Some aspects of improving the inventory methodology] *zb. naukovykh prats' molodykh uchenykh, aspirantiv ta studentiv Odes'koi natsional'noi akademii kharchovykh tekhnolohij.* Odesa. vol. 4, pp. 317–318.
7. Kuz'min D. L. (2008). Inventaryzatsiia iak ekonomichna katehoriia: vyznannia, znachennia. [Inventory as an economic category: recognition, value]. *Visnyk ZhDTU.* vol. 3 (45)., pp. 119-132.
8. Marchenko V. (2009). Inventaryzatsiia: vidobrazhennia peresortytsi i nedostach. [Inventory: Displaying the diversion and lack]. *Debet-Kredyt*, vol. 49, pp. 35–37.
9. Mochernyj S. V. Larina, Ya. S. Ustynko, O. A. (2005). *Economic Encyclopedic Dictionary* [Economic Encyclopedic Dictionary]. L'viv. Svit. T.1 (in Ukraine)
10. Parkhomenko V. (2005). Inventaryzatsiia iak instrument dostovirnosti finansovoi zvitnosti [Inventory as a tool for the reliability of financial statements] *Bukhhalters'kyj oblik i audyt*, vol. 2, pp. 32–37.
11. *Tolkovyj slovar'* (1936). Moskva: Sovetskaia entsyklopedyia. Moscow. (In Russia).

СОВРЕМЕННЫЕ ПОНЯТИЯ И КЛАССИФИКАЦИЯ ИНВЕНТАРИЗАЦИИ В УСЛОВИЯХ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Сегодня практически в каждом труде по теории бухгалтерского учета и контроля освещаются вопросы инвентаризации. При этом понятие «инвентаризация» каждый автор формулирует по-разному, а отсюда и разный подход к практике проведения инвентаризации. Сегодня можно увидеть, что нет таких ученых, которые не признавали процесс проведения инвентаризации, однако единства мнений относительно ее различных нюансов все же не хватает. Большинство авторов повторяет давно известные истины, не учитывает современное состояние развития экономики. В работе рассмотрено понятие инвентаризации и разработаны мероприятия по совершенствованию системы дефиниций для обеспечения достаточной информационной базы управления деятельностью предприятия. Охарактеризована необходимость расширения критериев классификации инвентаризации, что позволяет глубже понять и изучить само понятие инвентаризации.

Ключевые слова: дефиниция, расчеты, инвентаризация, имущество, задолженность, классификация.

MODERN DEFINITIONS AND CLASSIFICATIONS OF INVENTORY IN THE CONDITIONS OF BUSINESS OF THE ENTERPRISE

The issue of recognition by scientists of a single definition of "inventory" is very relevant, because the quality, timeliness and completeness of implementation in the enterprises of the inventory largely depend on a correct understanding of its essence, the definition of objects and the application of principles. Inventory, as an element of the method of accounting and control, eliminates and prevents economic disturbances and abuses within its specificity, based on the knowledge of the subject and object of control as a whole. It has the sole object of studying – the preservation of the property of the owner at the disposal of the enterprise for the purpose of its multiplication. Inventory is the most important means of ensuring the preservation of tangible assets and cash, is a relatively simple but effective means of controlling the work of financially responsible persons. With the help of inventory identify and eliminate the facts of mismanagement and waste, prevent unnecessary costs, identify reserves of material resources, take measures to use them. The suddenness of the inventory brings order to the work of financially responsible persons, obliges them to timely and correct documentation, raises responsibility, keeps them in constant expectation of the need to report, which to some extent prevents abuse. Therefore, an efficient inventory management will satisfy the information needs of the users in carrying out the inventory. The concept of inventory and its classification in modern conditions of management is considered in the work. The article describes the understanding of the essence of the concept of "inventory" for accounting purposes in order to improve the information support of management of business entities. The necessity of expanding the classification of inventories is considered, which will allow to carry out the inventory as best as possible, depending on the purpose which is set for its carrying out. This approach ensures the accuracy and comprehensibility of the information generated in the accounting system and assumes consideration of the interests of different users of the economic activity of the enterprise.

Key words: inventory, property, debt, classification, information, definition, calculations.